

سیری در قرآن کریم

سریته عمادی استرآبادی

نشر شکوفه های دانش

۱۳۹۵

سرشناسه: عمادی استرآبادی، صدیقه
 عنوان و نام: سیری در قرآن کریم/ صدیقه عمادی استرآبادی.
 پدیدآور: تهران: شکوفه‌های دانش، ۱۳۹۵.
 مشخصات نشر: ۲۳۸ص: ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
 مشخصات ظاهری: ۹۷۸-۹۶۴-۹۲۳۰۰-۸-۱۲۰۰۰۰۵ ریال
 شابک: وضعیت فهرست: فیپا
 ویسی: کتابخانه: ۲۴۴ - ۱۹۱
 موضوع: قرآن-- بررسی و شناخت
 موضوع: Qur'an -- Surveys:
 رده بندی انگلیسی: ۱۳۹۵۳/BP۶۵: ۹س۸ع/
 رده بندی دهی: ۱۵۹/۲۹۷
 شماره کتابشناسی: ۴۵۱۴۵
 ملی:

نشر شکوفه های دانش

عنوان: سیری در قرآن کریم

مؤلف: صدیقه عمادی استرآبادی

ناشر: شکوفه های دانش

چاپ: طه

نوبت و سال چاپ: اول - ۱۳۹۵

طراحی جلد: غلامرضا عباسی

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴-۹۲۳۰۰-۸-۵: ISBN-

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱۳	..... مقدمه
۱۴	..... الف) اهداف و ضرورت این تحقیق
۱۵	..... ج) نحوه عملکرد
۱۷	..... بخش اول: کلیات
۱۹	..... گف از اول ویژگی های ضاهری قرآن
۲۱	..... الف) تقسیمات قرآن
۲۱	..... (۱) سوره
۲۱	..... (۲) آیه
۲۲	..... (۳) جزء
۲۲	..... ب) عناوین قرآن کریم
۲۳	..... (۱) قرآن
۲۳	..... (۲) فرقان
۲۴	..... (۳) کتاب
۲۴	..... (۴) ذکر
۲۴	..... (۵) تنزیل
۲۶	..... ج) اهمیت و آثار و برکات تلاوت قرآن
۲۶	..... (۱) در آیات قرآن
۲۷	..... (۲) در روایات معصومین
۲۸	..... علل مهجوریت قرآن
۲۸	..... (۱) مهجوریت اهل بیت:
۲۹	..... (۲) عدم شناخت صحیح از محتوای غنی قرآن
۳۰	..... (۳) عدم آشنایی از نقش قرآن در زندگی انسان

- ۳۰ ..... (۴) حجابها
- ۳۰ ..... (الف) گناه
- ۳۱ ..... (ب) اکثفا به تلاوت به قصد ثواب
- ۳۲ ..... *پرسش
- ۳۳ ..... گفتار دوم: ویژگی های تلاوت کننده حقیقی
- ۳۵ ..... (۱) آداب تلاوت قرآن
- ۳۵ ..... (۱،۱) آداب ظاهری تلاوت قرآن
- ۳۵ ..... (۱،۱،۱) طهارت
- ۳۶ ..... ۲ (۱) استعاذه
- ۳۶ ..... (۱،۱،۳) سکوت هنگام استماع آیات
- ۳۷ ..... (۱،۱،۴) نگاه صفحه
- ۳۸ ..... (۱،۱،۵) تلاوت با صوت نیکو و حزین
- ۳۸ ..... (۱،۱،۶) ترتیل
- ۴۰ ..... (۱،۲) آداب باطنی تلاوت قرآن
- ۴۰ ..... (۱،۲،۱) خضوع و خشوع
- ۴۰ ..... (۱،۲،۲) حضور قلب
- ۴۱ ..... (۱،۲،۳) تدبر در آیات الهی
- ۴۳ ..... (۱،۲،۴) توجه به کیفیت
- ۴۵ ..... (۱،۲،۵) عمل به قرآن
- ۴۸ ..... تلاوت کننده حقیقی کیست؟
- ۵۰ ..... *پرسش
- ۵۱ ..... گفتار سوم: امتیازات ویژه قرآن کریم
- ۵۳ ..... ۱- وحی الهی مصدر قرآن
- ۵۴ ..... (۲) روحانی بودن قرآن
- ۵۵ ..... (۳) سند کامل مؤید همه ادیان
- ۵۶ ..... (۴) جامعیت قرآن
- ۶۰ ..... (۵) نزول دو مرحله ای قرآن

۶۱	۶) مطابقت با فطرت بشر
۶۲	۷) قرآن معجزه ای گویا
۶۲	۸) هدایتگری قرآن
۶۳	۹) کامل بودن قرآن
۶۵	۱۰) اعجاز قرآن و ابعاد آن
۸۷	* پرسش
۸۹	بخش دوم: تفسیر موضوعی آیات
۹۱	گفتار اول: شناخت مفاهیم
۹۳	ترجمه
۹۴	۲) تفسیر
۹۵	الف) ضرورت تدبیر
۹۶	ب) اقسام روشهای تفسیری
۹۶	۱) روش ترتیبی
۹۶	۲) روش موضوعی
۹۷	ج) تأویل
۹۸	* پرسش
۹۹	گفتار دوم: تفسیر موضوعی آیات منتخب
۱۰۱	۱) یکتاپرستی (توحید)
۱۰۱	۱،۱) اهمیت توحید
۱۰۴	۱،۲) مراتب توحید
۱۰۷	* پرسش / پژوهش و اندیشه
۱۰۹	۲) نکوهش از تعصبات کور
۱۰۹	۲،۱) اقسام تعصب
۱۱۱	۲،۲) تعصب از منظر قرآن

- * پرسش / پژوهش و اندیشه ۱۱۲
- ۳) اکثریت و نقش آن در زندگی اجتماعی ۱۱۵
- ۳،۱) اکثریت همیشه ملاک حقانیت نیست ۱۱۶
- ۳،۲) اکثریت از منظر قرآن ۱۱۶
- ۳،۳) حقانیت شیعه ۱۱۸
- * پرسش / پژوهش و اندیشه ۱۱۹
- ۴) احترام به جان انسانها ۱۲۱
- * پرسش و اندیشه ۱۲۵
- ۵) آزادی و فرهنگ و تمدن ۱۲۸
- ازادی و انسان آن ۱۲۸
- حدود آزادی ۱۳۱
- رابطه فرهنگ و تمدن ۱۳۳
- د) نقش پیامبران و ائمه معصومین: در اعتلای تمدن اسلامی ۱۳۷
- ه) عوامل مؤثر در پیشرفت تمدن اسلامی ۱۳۹
- * پرسش / پژوهش و اندیشه ۱۴۴
- ۶) قسط و عدل ۱۴۸
- الف) معنای عدل ۱۴۸
- ب) اهمیت عدل ۱۴۸
- * پژوهش و اندیشه ۱۵۶
- ۷) نقش و تاثیر زبان در زندگی و روابط اجتماعی ۱۵۹
- ۷،۱) اهمیت زبان ۱۵۹
- ۷،۲) ضرورت مدیریت زبان ۱۶۲
- ۷،۳) چگونه زبان را مدیریت کنیم ۱۶۲
- * پرسش / پژوهش و اندیشه ۱۶۶
- ۸) عدالت در سخن گفتن ۱۶۹
- سخن عادلانه زمینه ساز تقواست ۱۷۱
- * پرسش / پژوهش و اندیشه ۱۷۴

۱۷۶.....	۹) کار و کوشش.....
۱۷۶.....	۹,۱) اهمیت تلاش جهت کسب روزی حلال.....
۱۷۷.....	۹,۲) منظور از «سعی» در آیه «لیس للانسان الا ما سعی».....
۱۷۸.....	۹,۳) پیامدهای سوء بیکاری.....
۱۸۱.....	* پرسش / پژوهش و اندیشه.....
۱۸۳.....	۱۰) نکوهش از اسراف و تبذیر و تجمل پرستی.....
۱۸۴.....	۱۰,۱) فرق اسراف و تبذیر و مصادیق آنها.....
۱۸۷.....	۱۰,۲) حمایت اعتدال در انفاق.....
۱۸۸.....	۱۰,۳) توصیه اسلام به بهره گیری معتدل از مواهب دنیا.....
۱۹۱.....	* پرسش / پژوهش و اندیشه.....
۱۹۴.....	۱۱) وفاداری به عهد و پیمان و مذمت پیمان شکنی.....
۲۰۱.....	۱۱,۱) اهمیت وفای به عهد.....
۱۹۷.....	۱۱,۲) نهی پیمان شکنی.....
۲۰۲.....	* پرسش / پژوهش و اندیشه.....
۲۰۵.....	۱۲) تکلیف در حدود قدرت.....
۲۰۵.....	* شرایط تکلیف.....
۲۰۹.....	* پرسش / پژوهش و اندیشه.....
۲۱۲.....	۱۲) سپاس نعمت های الهی.....
۲۱۲.....	۱۲,۱) اهمیت شکرگزاری.....
۲۱۳.....	۱۲,۲) اقسام شکر.....
۲۱۳.....	۱۲,۳) مراحل شکرگزاری.....
۲۲۰.....	* پژوهش و اندیشه.....
۲۲۳.....	خاتمه.....
۲۲۴.....	منابع.....

مقدمه

قرآن کریم، ماندگارترین اثر وحیانی است که از ملکوت آسمان بر زمین فرود آمده و عظیم ترین و کامل ترین، دین را برای بشریت به ارمغان آورده است.

قرآن کتابی است با قیاس افکار بشر، سندی است گویا، برنامه‌ای است جهانی و دائمی، نانوشته است جامع و روحانی، معجزه‌ای بی همتا که نیاز به معرفی ندارد چرا که معجزای غنی آن، بهترین معرف آن است و قرن‌ها پس از رحلت پیامبر اکرم (ص)، مانند زمان حیات آن بزرگوار، به دعوت خود ادامه می‌دهد.

گوینده کلام، خداوند بزرگ و افراشته‌گار، پروردگار جهانیان است که ذات مقدسش جامع جمیع کمالات، منزّه از هر عیب و نواقص و مبرا از احتیاج است و نهایی برای صفات کمالی، عظمت و کبریا و علو او نیست. او حکیم علی الاطلاق و عالم به جمیع سرائر و قایم بر هر چیز، و سمیع و بصیر و مدبر و لطیف و خبیر است.

پی بردن به عظمت کلام، به این معنی که «قرآن» کلام الهی است که از عرش عظمت حق نزول نموده تا به مرتبه افهام خلق رسیده تا بشر را از سرگردانی در وادی جهالت به سرمنزل سعادت جاودانی هدایت کند.

قرآن، وسیله نجاتی است که معجزه جاوید نبی مکرم اسلام (ص) می‌باشد و برای هدایت و تکامل انسان‌ها نازل شده است، تا آن را بخوانند و با تدبیر در مفاهیمش و عمل به دستوراتش رستگار و سعادت‌مند شوند.

حضرت محمد (ص) درباره مقام بی بدیل و والای قرآن فرمود: «فضل القرآن علی سائر الکلام، کفضل الله جلّ جلاله علی خلقه»؛ برتری قرآن نسبت به دیگر سخنان، مانند برتری خداوند متعال بر خلق اوست «چه هم به معرف باید اجلا از معرف باشد.

بنابراین تمامی انسانها و بویژه مسلمانان در راه رسیدن به سعادت دنیوی و اخیری ناچار از مراجعه به قرآن و خواندن آن می‌باشند. برای اینکه بهتر تفهیم به اهداف قرآنی برسیم باید که آنچنان که شایسته حضور در محضر قرآن است حضور یافته تا از دریای بیکران رحمت الهی، به اندازه درک خورسان استفاده کنیم چرا که آب دریا را اگر نتوان کشید پس به قدر تشنگی باید چسبید.

● اهداف و ضرورت تحقیق

وقتی تدریس درسی با عنوان "سیری در قرآن" از سوی دانشگاه به اینجانب پیشنهاد شد، با نگاهی بر سرعصل، رسیدن بر آن شدم تا به آرزوی دیرینه خود مبنی بر یک تألیف در زمینه موضوعات قرآنی که پاسخگوی سوالات متداول دانشجویان باشد کمر همزمان به همین مناسبت ضرورت چنین مهمی که نیاز مبرم دانشگاه به عنوان منبع درسی نیز بود، سبب شد تا مدیریت صحیح در پرتو انس با قرآن و کسب توانایی ایجاد ارتباط صحیح فردی و اجتماعی با این شرح مختصر به

رشته تحریر در آید.

* نحوه عملکرد

این پژوهش در دو بخش تنظیم گردید، بخش اول آن شامل سه گفتار با موضوعاتی چون: ویژگی های ظاهری قرآن، عناوین قرآن کریم و آثار و برکات تلاوت قرآن؛ برخی از ویژگیهای تلاوت کننده حقیقی؛ امتیازات خاص قرآن کریم، می باشد.

بخش دوم با دوگفتار، به توضیح مفاهیم ضروری و تفسیر و توضیح عناوین سه فصل درس با منتخبی از آیات قرآنی و روایات متناسب با موضوعات پرداخته می شود. (موضوعات عبارتند از: توحید، نکوهش از تعصبات کور، احسان به انسانها، آزادی و فرهنگ و تمدن، نقش و تاثیر زبان در زندگی و روابط اجتماعی، عدالت در سخن گفتن، اکثریت و نقش آن در زندگی اجتماعی، کارگوش، تسط و عدل، نکوهش از اسراف و تبذیر و تجمل پرستی، وفاداری به عهد و پیمان و مذمت پیمان شکنی، تکلیف در حدود قدرت، سپاس نعمت های الهی)، سپس تعدادی سؤال در پایان هر موضوع طرح گردید و با عنوان پژوهش، تفسیر برخی از آیات را جهت فعالیت کلاسی در طول ترم برعهده دانشجویان نهادیم تا دانشجویان به حدود و ثغور وظایف فردی و اجتماعی وارد با بهره مندی از آیات الهی و آنچه خالق عالم از طریق وحی برسان نبی اکرم (ص) جاری فرموده و اطاعت از آنها را بر بندگان واجب گردانیده، آشنایی پیدا کنند و ایجاد زمینه مساعد جهت اجرای مدیریت اسلامی و ایجاد توان بهره برداری از قرآن در فعالیت روزانه باشد.

در پایان آرزومندیم که این کوشش ناچیز، منشاء اثر و مورد قبول
ساحت مقدس حضرت زهرا (س) قرارگیرد و از حجت زمان و ولیّ
دوران امام زمان حضرت بقیه الله الاعظم (روحی و ارواح العالمین لتراب مقدمه
الشریف) تمنا داریم که: **يَا أَيُّهَا الْمَزِيدُ مَسْنَاوْ أَهْلَنَا الضُّرَّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُّزْجَاةٍ
فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَ تَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ** (سوره یوسف: ۸۸)

۱۳ آبان ۱۳۹۵ / ۳ صفر ۱۴۳۸

(مصادف با میلاد امام باقر (ع))

صدیقه عمادی استرآبادی

عضو هیئت علمی گروه معارف اسلامی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

www.ketab.ir